

NAPREJ

Glasiło jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 20.

V Ljubljani, torek dne 7. avgusta 1917.

Leto I.

Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Franč škanska ulica štev. 6,
1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrto leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserati: Enostopna petič vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Narodni svet.

Sobotni „Slovenec“ prihaja z načrtom o ustanovitvi „Narodnega sveta“, kakor ga imajo že Čehi, Nemci, Poljaki in Ukrajinci. Piše: „Na vsak način naši zastopniki ne morejo delati čudežev, ako nimajo v narodu samem realne organizirane opore. Jugoslovanski klub, naša politična reprezentanca, potrebuje nujno oporo v organizaciji, ki bi natančno po določenem načrtu pripravljala pot, zbirala material.“

Popolnoma soglašamo z utemeljevanjem potrebe „Narodnega sveta“, ki bi bil ravno v sedanjih odločilnih dneh nad vse važen in tudi s tem, da potrebuje Jugoslovanski klub vedno žive vzpodbude iz naroda, da mu ne vklonijo hrbišča. V času, ko je javna agitacija po silih za naše narodne zahteve nemogoča, je „Nar. svet“ nujna potreba. Članek v „Slovencu“ prihaja gotovo po iniciativi vodstva S. L. S., kar jasno sledi iz naslednjih stavkov:

„Ako noče naš skupen naroden nastop v parlamentu, naš Jugoslovanski klub samo viseti v zraku, moramo, še predno se vdrugič sestane zbornica k zasedanju, osnovati vsenarodno notranjo organizacijo, ustvariti naš „Narodni svet“.

Na eni strani je potrebno, da naše vseslovenske katoliške organizacije poglobijo svoje katoliško narodno načelo, na drugi strani pa je tu potrebno, da ustvarimo skupen naroden nastop celokupnega naroda. Narodni pojem naj bo most med strankami, med političnimi in kulturnimi organizacijami.

In ona stranka, ona kulturna organizacija bo dajala smer celokupnemu narodu, ki bo vsebovala v svojem idealizmu in smotrenosti in svoji prožnosti več notranje sile.

In prepričani smo, da je to poslanstvo namenjeno naši vseslovenski katoliško-demokratični organizaciji, ki vsebuje v sebi zdravo, življenja zmožno in življenja vredno jedro.

Temelj organizacije našega „Narodnega sveta“ naj tvori demokratičen princip proporca. Vse stranke in struje naj bodo sorazmerno tu zastopane. Tudi slovenski socialni demokrati, pri katerih se čuti zadnje čase, da so se vsaj nekoliko začeli otresati pokroviteljstva nemške socialne demokracije.

Vzpodbudo pa mora dati vodstvo najmočnejše slovenske stranke, ki je Vseslovenska ljudska stranka.

Narodni svet mora postati dejstvo!

Ni časa več za besede, začnimo in začnimo takoj!

V imenu jugoslovanske socialno demokratične stranke najodločnejše zavračamo misel, da bi dajala smer „Nar. sv.“, vseslovenska katoliška demokratična organizacija, ker ne gre, da bi izrabljali „Nar. sv.“ za to, da bi vseslovenske katoliške organizacije potom njega poglobljale „svoje katoliško narodno načelo“. Sedaj ne potrebujejo Slovenci prav nobene poglobitve katoliških načel, to poglobitev naj opravijo katoliške organizacije same. Čemu zopet vezati narodnost in vero, čemu kaliti jasno začetno, ravno pot narodnih zahtev s fanatičnimi verskimi zahtevami? Iz tega sklepamo, da namen ni resen, temveč da izvira iz zgolj demagogičnih potreb S. L. S.

In slovenskim socialnim demotratom celo milostno dovoljuje S. L. S., da sme tudi vstopiti v „Nar. sv.“ Prav hvaležno odklanjamo to milost, ker zahtevamo enakopravnost in enakovrednost v oni najvišji narodni inšanci, ki naj odločuje tudi o narodni usodi slovenskega delavstva, ki je v svoji pretežni večini združen v jugoslovanski, socialno demokratični stranki.

„Narodni svet mora postati dejstvo“, vzklika člankar — a „Nar. sv.“ po receptu S. L. S. ne postane nikdar dejstvo, ker je način vabila na pristop, način sestave in namen skrajno ponižujoč za vse druge slovenske politične stranke. Že pred letom je napisal načelnik S. L. S. dr. Šušteršič v „Slovencu“ članek z enakim namenom in že

takrat je ostal klic brez odmeva, ker so bili pogoji za vstop v skupen „Nar. sv.“ naravnost smešni. Sedaj se je lotil dr. Šušteršič še enkrat tega dela in zopet tako nerodno, da ostane prav gotovo brez uspeha. Stranka, ki je storila od nekdaj najmanj za udržitve narodne zavesti med Slovenci, ne sme nikdar imeti izključnega vodstva v „Nar. svetu“. Gospoda je začutila drugačen veter in že se pripravlja, da ga vlovi za to, da jej naganja njeno kolesje. Govori o demokratizmu tako samozvestno, kakor da je bilo njeno delo posvečeno že desetletja le uveljavljanju demokratičnih načel, med tem ko jej je bilo treba izvit z najhujšimi boji vsako priznanje demokratičnih načel v javnem življenju.

Tako ne pojde, da si prilašča že vnaprej ena stranka vodstvo v „Nar. sv.“, da si prilašča dajanje smeri. Potemtakem sploh ne potrebujemo „Nar. sveta“, ampak izjavimo vsi slovesno Vseslovenska ljudska stranka je Narodni svet.

O naših narodnih problemih.

VI.

Uvedba strojnega dela v obrti je imela usodepoln vpliv tudi na poljedelsko produkcijo. Nekdaj je naš majhni kmetovalec rabil svoje poljske prideleke za te. Primanjkljaj te produkcije je pokrivala domača obrt. Ko je strojna industrija domačo obrt in z njo obrtno trgovino domalega ubila, je postal kmetovalec odvisen zgolj od tega, kar je na polju pridelal. Sedaj ni smel več svojih poljskih pridelkov sam porabiti, ampak jih je moral deliti. En del jih je porabil doma, drugi del je moral prodati. In tako je pridelal vedno premalo. Ako ni imel gozdov, iz katerih bi s pomočjo lesne trgovine pokrival svoj gospodarski primanj-

LISTEK.

A. P.

Križ na morski pečini.

(Konec.)

Dva moža, oče in sin, sta se opogumila in stopila v čoln, da prideta plavacema na pomoč. Toda valovi so čoln vrgli nazaj in ga preobrnil; komaj komaj sta se moža rešila iz vode. Plavača sta bila izgnjena. Morje se je časih zavilo v meglo in tedaj si videl velikansko zakajeno zračno steno pred seboj. Kadar je pisk nevihte za nekaj sekund utihnil, se je zračna stena razkadila in slišalo se je butanje valov ob obrežno skalovje. V enem od teh presledkov, ki so bili kakor kratek oddih besneče prirode, sem zagledal penast val, ki se je zapodil v smeri na te pečine. Vzpel se je nad ostale svoje tovariše, jih prehitel in se nenadno pogreznil. Na njegovem hrbtu sem zapazil dve beli lisi: — Tujca. Tudi ona dva sta zagledala ljudi, ki so jima iz obrežne dupline dajali znamenja, zakaj zdelo

se mi je, da sta dvignila roke v pozdrav. Imel sem vtis, da se ne zavedata nevarnosti, v kateri sta se nahajala. Rekel sem, da je domišljavec gluh in slep. Kmalu nato sem zapazil tisti dve beli lisi na hrbtu ospičenega vala, ki se je dvignil tik pred pečinami in se je mahoma, z groznim pokom, razbil nad njo kakor izpodbit. Takoj za njim se je dvignil drugi val in se je razpočil kot prvi. Potem je novi, silni piš zopet zameglil morje. Slišalo se je silno pokanje prirodnih topov, ki so zadevali ob skalovje. Nastopila je temna noč, pokanje pa ni utihnilo niti za minuto. V zraku je piskal veter nepretrgoma. Do jutra je pokalo ob bregu kot bi eksplodirale mine saperjev, ki rušijo skalovje.

Naslednje popoldne se je vihar unesel, morje se je pomirilo. Šli smo s čolni gledat za izginolima plavacema. Našli smo ju na škrbini, kjer sta ležala trda, nepremična, v plavalni legi. S silo smo ju morali odtrgati od skale, v katero sta se zarila z vso močjo. Prvi, s krepkimi mišicami, kakršne imajo cirkuški atleti, je s široko razprtimi rokami objel vršček, na katerem danes stoji

železni križ, preklan na dvoje. Drugemu, šibkejšemu in daljšemu, je manjkala glava; razbila se je ob kamnu kot mehka vodna pena.

Luka umolkne kakor bi odsekal. Pripoveduje je opazoval oblačno nebo. Ogorek cigarete vrže od sebe in se ozre po morju.

„Veslaj na levo, sicer zadeneš ob pomol!“ reče mirno in začne prešteti vjete ribe.

Poslušajoč njegovo pripoved, sem vesljal mehnično, brez premisleka. Izpod neba so padle prve težke kaplje. Veter mi je z njimi zmival pôt s čela. Ob ročajih vesel se je nabirala voda in mi je curljala v rokava. Hiteča po kamenih stopnjicah navzgor, naju je dohitela nenadna ploha in premočila do kože.

Pod noč se je nebo zopet izčistilo. Na njegovem prostornem in visokem oboku so zableščale zvezde tako jasno in živo kakor že dolgo ne. Morje je počivalo v temi. Na njegovih temni ploskvi je blestela mirna lučka obrežnega parnika, ki se je počasi bližal od juga.

kljaj, je gospodarsko shiral in podal se je med dninarje.

Strojno delo je razbilo družinsko življenje majhnemu kmetovalcu, industrijskemu in obrtnemu delavcu.

Odslej je bila namreč tudi žena pritegnjena k proizvodnemu delu. Tudi žena je odslej stregla stroju. Toda ne zgolj žena, tudi otroci so bili poklicani, da pomagajo staršem služiti vsakdanji kruhek.

Vzgoja otrok se je zanemarila; pri prezgodnem in pretrdem delu so otroci umstveno in duševno otopeli, telesno pa oslabei. Nekdaj je mož sam služil kruh sebi in svoji družini. Po uvedbi strojnega dela, ki je gospodarsko upostošil cele pokrajine, pa je postal barantač z ljudmi, nad katerimi je imel pravno in socialno oblast: ženo in otroke svoje je prodal kapitalistu. Vsi so morali služiti in delati, da se je bilo moč preživljati. Tako je nekdanje družinsko življenje propadlo; na njegovo mesto je stopila gmotna in moralna beda. Delavec in gospodarsko shirani mali poljedelec sta šla za kruhom vsepovsod. Socialno sta bila ponižana, narodno sta se največkrat izgubila, ker sta si služila svoj kruh na tujem ali pa doma pod tujerodcem. Nihče se ni brigal za nje, nikdo jima ni pomagal.

Iz te socialne bede, s katero je naravno združena tudi moralna, se je rodila zanemarjena mladina. V socialnem in narodnem pogledu je ta socialni pojav naravnost strašen. Z mladino propadajo duševni zakladi ljudstva, kar je pri nas tem bolj občutljivo, ker smo narodnostno tudi številno majhni. Toda ne le v industrijskih krajih je žensko in otroško delo povečalo ljudsko bedo, temveč tudi na kmetih. Poljedelec, ki mu je moderno strojno delo pokopalo njegovo domačo obrt, je skušal dvigniti poljedelsko produkcijo. Odslej so bili žena in otroci njegovi primorani, da so mu intenzivneje pomagali, pri poljskem in gozdnem delu ali pa v vinogradu. Ako je bila domačija premajhna, so morali hoditi na dnino k premožnejšemu posestniku. Dostikrat je šel mož v industrijske kraje ali v Ameriko za zaslužkom, doma pa je pustil ženo in otroke, ki so morali odslej opravljati vse delo sami. Delovna moč se je morala prav tako polno in kolikor mogoče največ izrabiti, kakor pri strojnem delu v tovarni ali v rudokopu. Zato je prisilnost ljudsko šolskega pouka otrok bila med delavci in majhnimi poljedelci osovražena, ker je jemala otroke od proizvodnega dela, od katerega je družina živevala. Na kmetih je pri nas toliko zanemarjene mladine, da bi se ustrašili, ako bi dobili njeno statistiko pred oči. V mestih ali pa v obrtnih središčih je ta socialni pojav bolj viden, na kmetih pa ga površni gledalec ne opazi lahko, ker živi poljedelsko ljudstvo raztreseno. Podeželsko učiteljstvo bi lahko dalo o tem prav zanimive podatke.

Druga posledica ženskega in otroškega dela v obratih je velika umrljivost otrok. Kjer je mati delavec v obratu, tam izgubi otrok do jiljo. K izseljevanju se je pridružila otroška umrljivost doma.

Strojno delo ima gospodarsko tendenco, da izrabi delovno moč kolikor največ mogoče. Čim intenzivneje dela stroj, tem prej je pokrit izdatek zanj. Tudi drugi vzroki silijo kapitalista, da stroj ne stoji. Ako stroj stoji se izrabi še bolj kot če je v teku. Kapitalist je tudi v vednem strahu, da ga utegne vsak hip kakšna nova iznajdba postaviti pred alternativo: Sedanji stroj se mora izločiti iz obrata in nadomestiti z novim, sicer podleže divji konkurenci. Ti in drugi vzroki silijo podjetnika, da podaljšuje delovni čas do skrajne mere. Delavec nima niti časa, da bi se zadostno odpočil; še zaspan in telesno utrujen gre na delo in je v večni nevarnosti, da ponebreči in bo kot invalid pogin na cesti.

Pretrsljivo slika naporno delo in predolgi delovni čas naš O. Župančič v svoji pesmi o žebjarjih:

Od štirih do ene —
od štirih do ene
so zarje rumene,
so trate zelene,
od štirih do ene
vodá nam kolesa, mehove nam žene,
nad nakli smo sključeni;
vsi, fantje, možje in dekleta in žene
od štirih do ene
že vsi smo izmučeni. —
Pol treh, pol treh
spet puha nam meh!
Zareči žebli so nam v očeh,
do osmih zvečer žebli, žebli v očeh.
Smo jih v polje sejali?
Po polju naši žebli cveto;
poglej v nebo:
vanj smo jih kovali
od štirih do ene, do osmih od treh,
da nam bodo tudi ponoči v očeh...
Pa ondan sem pred zrcalom postal:
o, kakor da sem po sebi koval!
O, kakor da delam ves božji dan greh
od štirih do ene, do osmih od treh!

Politični pregled.

— **Seidlerjeve težave.** Ministrski predsednik še vedno ni na jasnem, kakšna bo nova avstrijska vlada. Sedanje razmerje parlamentarnih zvez napram novemu kabinetu opisuje dunajska „Zeit“ takole: Popolnoma nedvoumno stališče zavzema le nemški Nacionalverband, ki je pripravljen za vstop v vlado. Krščansko socialna zveza je pripravljena, da podpira vlado pri izvedbi ljudskih in državnih potreb, a noče vstopiti v kabinet. Nemški socialni demokratje odklanjajo vstop v vlado in so za čisti uradniški kabinet, a ne odrekajo a priori svoje podpore kakšnemu drugemu kabinetu. V Češkem svazu še vedno ni jasnosti. Poljski klub se odloči v ponedeljek ali torko na zborovanju v Krakovu. Tudi Poljski klub je razdeljen na dva tabora, na radikalnejšega, v katerem so nacionalni demokratje, socialni demokratje in ljudska stranka, in na zmernejšega, kjer so poljski demokratje in konservativci. Zmernejši so za vstop v vlado in za priklonitev delovni večini, če izpolni vlada vsaj večji del poljskih zahtev. Za zborovanje v Krakovu so pripravili socialni demokratje sklep, ki ga podpirajo tudi nacionalni demokratje in ljudska stranka in ki zahteva, da se razide Poljski klub in ustanovi le zvezo posameznih klubov. Ta zveza naj nastopa solidarno le v nacionalnih vprašanjih. Ukrajinci se še niso odločili in zavzamejo svoje stališče najbrže šele po sklepih Poljskega kluba. Jugoslovanski klub ima sejo v torek in se odloči, če vstopi v vlado in v delovno večino. Najbrže se izjavi klub proti vstopu v vlado in se pridruži le delovni večini. Italijani nimajo nobene zveze. Skoraj gotovo se pridružio poedini delovni zvezi, ravno tako tudi Rumuni. V teku tega tedna se torej odloči sestava novega kabineta.

— **Kerenski naznanja svoj odstop.** Reuterjev urad poroča iz Peterburga: Ministrski predsednik Kerenski je podal demisijo. Začasna vlada ni sprejela demisije.

— **Dogodki na Ruskem.** Peterburška brzojavna agentura poroča: Komisar južno zapadne fronte sporoča vojnemu ministru, da čete na tej fronti, zlasti 11. armada, ki so pred nedavnim časom zapustile iz lastnega nagiba fronto, sedaj kar najodločnejše zavračajo vse poizkuse mogočnega nasprotnika, da bi prodrli v naše ozemlje. Duh med četami je sedaj takšen, da upravičuje upanje, da izpolnijo te armade svojo revolucionarno dolžnost.

— **Finska.** Ruska vlada je razpustila finski deželni zbor in razpisala nove volitve

s sledečim manifestom: Začasna vlada je sprejela adresso finskega deželnega zbora z dne 25. julija in njegove odločitve glede izvrševanja najvišje oblasti na Finskem. Glasom ustave uživa Finska notranjo avtonomijo v mejah, določenih od nje in Rusije glede jurističnih odnošajev, od katerih je bil vedno najvažnejši in najtemeljnejši v skupnosti osebe, ki je imela najvišjo vladno oblast. Vsled odstopa zadnjega carja je prešla vsa množina njemu pristojne oblasti, vstevši one, ki jih daje pravica velikega kneza Finske, na začasno vlado, kateri je izročilo rusko ljudstvo vso oblast; pravice velikega kneza Finske pa so tudi do danjšnjega dneva v območju začasne vlade. Začasna vlada, ki je javno prisegla, da štiti pravico in moč ruskega ljudstva, se ne more odrekati svojim pravicam, dokler ustavodajni zbor ne odloči. Obenem ne priznava ruska vlada finskemu deželnemu zboru, da bi sklepal vnaprej in posegal v voljo ruske ustavodajne zbornice in bi uničeval pravice ruske državne oblasti. Finsko ljudstvo naj samo odloča o svoji usodi. To pa stori lahko le v soglasju z ruskim ljudstvom. Zato odreja začasna vlada nove volitve, ki naj bodo najpoznejše 1. in 2. oktobra 1917 in razpušča deželni zbor. Novi deželni zbor naj se snide najkasneje 1. novembra 1917. Ob otvoritvi dobi deželni zbor od vlade zakonski načrt, ki urejuje notranje razmere na Finskem.

— **Družba narodov.** Iz Pariza poročajo: Ruski delegatje delavskega sovjeta nadaljujejo v Parizu svoja posvetovanja s socialistično frakcijo v zbornici in s predsednikom „Zveze za človeške pravice.“ Sprejeli so dnevni red in se zedinili o vojnih ciljih in mirovnihih pogojih brez aneksij in odškodnin in poudarjajo zlasti pravico samodoločevanja narodov. Izjavili so, da ne pomenja vrnitev Alzacije Lorene Franciji aneksije in poravnava škode ne odškodnine. Končno so zahtevali ustanovitev „Družbe narodov“ z namenom, da deluje za ohranitev trajnega miru.

— **Zedinjene države ameriške.** Vlada Zedinjenih držav je sklenila, da ne govori prej o mirovnihih pogojih, dokler ni porazena Nemčija. Vlada se je zavezala aliirancem, da ne sklene separatnega miru. Domnevajo, da obstoji med aliiranci in ameriško vlado pogodba, ki določuje pogoje bodočega miru.

Dnevne beležke.

— **Slovenska Matica** nam je poslala izkaz članov, ki so plačali od 22. do 31. julija članarino in jej naklonili darove, da ga priobčimo. V priloženem pismu utemeljuje začasno predsedstvo svoj ukrep takole: „Društveno predsedstvo se nadeja, da bo objava teh izkazov uspešno sredstvo za vzpodbudo k pristopu v kolo Matičarjev.“ Po našem mnenju je pridobivanje članov na ta način, da se objavljajo imena po časopisju, naravnost žaljivo za vsakega, ki ni ravno notoričen idiot. Matica je vse presna institucija slovenskega naroda, da bi bilo zanjo častno, apelirati na ono puhlo samoljubje posameznikov, ki so nad vse srečni, kadar vidijo natisnjeno svoje ime v vseh slovenskih časopisih. Če Slovenci sedaj v četrtem vojnem letu še ne vedo, kaj je njihova prokleta dolžnost, če je treba še vedno takih animiranih sredstev, da se jih pridobi za dobro in resno stvar, potem je boljše, da ne pričujemo nobenega dela za kulturno povzdigo Slovencev. „Naprej“ ne bo priobčeval teh izkazov, ampak za vsa druga obvestila je odbor Maticе vedno na razpolago.

— **Konfiscirani Župančičevi verzi.** V nedeljskem „Napreju“ nam je pobelil državni pravnik tretjino članka o avstrijskih problemih. Članek je sklepal z verzi Župančičeve pesmi „Vseh živih dan.“ Tudi te verze, čeprav so izšli že pred leti v Žu-

pančičevi knjigi „Čez plan“, je požrla cenzura. Do danes nismo vedeli, da ne smemo citirati iz že cenzuriranih knjig. Sploh se obnaša ljubljanski državni pravdnik tako, kakor bi bil hospitalar najmanj deset let v indeksni komisiji v Vatikanu. Še do danes se ni povzpел ljubljanski inkvizitor časopisja do spoznanja, da razburjajo ljudi listi s pegastim legarjem vse bolj kakor najradikalnejše pisanje. Vemo, da ga ne izpreobrne nobeno dokazovanje, imamo zaupanje le še na kakšno višjo moč, da ga razsvetli in vzdihujemo iz dna srca ob vsaki konfiskaciji: „Bog mu daj za eno lešcherbo.“

— **Kruh v Ljubljani.** V nedeljski številki „Napreja“ smo priobčili notico o tem, da ne peko vsi ljubljanski peki enako dobrega kruha. Kakor smo izvedeli ni g. Jenko več nadzornik ljubljanskih pekarij, ker je odšel k vojakom. Radi bi vedeli kdo nadzoruje sedaj in kako nadzoruje ljubljanske pekarnice, da je taka razlika v kakovosti kruha.

— **Z ljubljanskega trga.** Pišejo nam: V soboto sem zopet šla na trg. Solata (malo je bilo) od 14 do 40 vin. glava. Bolj slabe 14 vin. — večje po 40 vin. Korenček 4 vin. komad, 1 šop majarona po 20 vin., 1 šopek petršilja po 10 vin. Paradizniki so po 4 K 60 vin. do 5 K, kolerabce od 12 vin. do 24 vin., pesa po 12 vin., bolj debeli komad po 20 vin., merica špinatne 30 vin., lističi od pese, merica 20 vin., ohrovt 50 vin komad (slabe kakovosti), če buje nisem videla! — Čuden prizor je bil z malinami. Ob 1/4 9 jih je nekdo nakupljeval in deval v velik sod. Moja soseda jih ni mogla dobiti. Ali je prekupovanje zopet dovoljeno pred 9? Tudi vojaki so ob 8. že kupovali solato in drugo zelenjavo — ali je to že tudi dovoljeno? V Celovcu na trgu ni videti vojaka, zato je tam zelenjava 30—40% cenejša kot v Ljubljani. Sadje izginja. Maksimalne cene so ga pognale. Huda bo, huda... Mestno aprovizacijo čakajo velike naloge. Čas bi že bil, da bi se ustanovil pri nji gospodarski svet, v katerem bi naj bilo tudi nekaj žen, ki posebno hudo občutijo današnje razmere.

— **Jadranska banka — veletrgovina.** Zadnje dni se je dogodilo v Ljubljani nekaj, kar kaže nezdrav razvoj. Firma Balkan, ki je v rokah Jadranske banke, je kupila javno skladišče Krisper & Tomažič; Jadranska banka sama pa je kupila za hrbtnom veletržca Lillega, ki je ravnatelj sladkornega oddelka Jadranske banke, firmo Krisper-Coloniale in I. A. Hartmann (last Aug. Tomažiča). Jadranska banka prevzame obe firmi s 1. sept. — Ta kupčija kaže, kam hočejo banke in kam jih je privedla vojna. Razni procesi zaradi navijanja cen v zadnjih mesecih nam jasno kažejo, kako intenzivno so banke delovale v kupčiji, kako so direktno in indirektno posegale v blagovni trg. Proces Schapira, v katerega je bil zapleten in tudi obsojen blagajnik Jadranske banke, je zelo interesanten dokument sedanje dobe.

— **Prosimo pojasnila!** Na to notico, objavljeno v nedeljski številki „Napreja“, nam sporoča „Zavod za promet z žitom“ sledeče: Ni res, da ima deželna vlada za Kranjsko precejšnje množine moke, ki jo dobivajo uradniki deželne vlade, res je, da deželna vlada nima moke in dobivajo uradniki deželne vlade moko le na krušne, oziroma močne karte. Nadalje ni res, da dobe gg. višji uradniki od podružnice Zavoda za promet z žitom ob času vojne takoj nakazilo za belo moko, medtem ko odganjajo rodbine z visokim številom otrok, res je, da nakazuje Zavod moko popolnoma objektivno in pravično in sicer vedno dogovorno s c. kr. deželno vlado.

— **Oddelek za očesne bolezni na deželni bolnišnici.** Novoimenovani primarij oddelka za očesne bolezni v deželni bolnici g. dr. Albert Botteri, je te dni nastopil

službo. Od sedaj se zopet sprejemajo na ta oddelek vsi, tudi težki operativni slučajji.

— **Shod kovinarske podružnice na Jesenicah,** ki je bil v nedeljo 5. avgusta je uspel sijajno. Shoda se je udeležilo nad 600 oseb. Poročal je sodrug M. Čobal iz Zagorja. Glavni namen društvenega shoda je bil, da formulira svoje zahteve za ureditev mezd, prehrane itd. Svoje zahteve je izročilo delavstvo tovarniškemu vodstvu, ki se mora odločiti v petih dneh, če ugotovi zahtevam ali ne. Če tovarniško vodstvo ne ugotovi zahtevam, se obrne delavstvo na pritožbeno komisijo, ki naj končno razsodi. — Popoldne so imeli tudi klerikalni delavci svoj shod, na katerem sta poročala poslanca dr. Krek in Gostinčar. Na tem shodu je raztolmačil sodrug Čobal zahteve našega delavstva, nakar se je pridružila tudi to delavstvo našim zahtevam.

— **Vojna bilanca.** Wolfvov urad v Berlinu razpošilja statistiko o — sovražnikovih izgubah. Natančno ve povedati, da so izgubili Rusi od začetka vojne do 1. julija 1917 9 in pol milijonov mož, Francozi 4 milijone 4 stotisoč, Angleži 1 milijon 6 stotisoč, Italijani 1 milijon 600 tisoč, Belgijci 240 tisoč, Srbi pol milijona in Romuni 300 tisoč, da znašajo vojni stroški entente 258 milijard mark. — Vsakdo bi pričakoval, da je Wolfvov urad poklican, da priobčuje v prvi vrsti domače izgube, ki bi gotovo tudi vse bolj zanimale nemške državljane. Ali ne; o nemških izgubah ni govora, prikazuje le na sovražnika, da „dvigne“ samozavest doma, češ, mi smo fantje od fare, ker smo pripravili že toliko izgub sovražniku.

Iz stranke.

Na delo! Sodrugi tožijo, da je list premajhen. Prosimo jih, naj pridobe vsak saj še enega naročnika, da bo število odjemalcev naraslo in da se bo potem moglo list saj na 8 straneh izdajati. Na delo tedaj!

Strankin davek so plačali za julij po 20 vin.: A. F., A. Š., F. Š.; za avgust: A. F., A. Š., O. T., C. J., F. F., K. J., F. Š., A. S., S. E. in K. J. za 8 mesecev, skupaj K 4.— Štebi Alojzija, blagajničarka.

Aprovizacija.

Najvišje cene za nadrobno prodajo sadja. Deželna vlada je določila sledeče najvišje cene: Češplje (domače slive) a) obrano blago v Ljubljani kg po 1 K 28 v., po deželi 1 K 10 v., b) potreseno blago v Ljubljani 78 v., po deželi 68 v. Slive v Ljubljani 1 K 46 v., po deželi 1 K 30 v., ringloji v Ljubljani 1 K 40 v., po deželi 1 K 30 v., mirabele v Ljubljani 1 K 88 v., po deželi 1 K 70 v. Jabolka: 1. namizna jabolka (sadeži nad srednjo velikostjo brez napak in poškodb, kakor so močni odtiski, ali ki so črvi, pokvečeni, glivasti ali ne popolnoma zreli), in sicer: a) brezmadežni večji komadi (v zabojih, koših ali naložena) v Ljubljani 1 K 50 v., po deželi 1 K 30 v., b) brezmadežni manjši komadi (v zabojih, v koših, v sodih ali naloženi v Ljubljani 1 K 35 v., po deželi 1 K 10 v., 2. jabolka za gospodinjstvo, vključno jabolka za mezo za kompot ali povitek (v sodih ali naložena) v Ljubljani 1 K 02 v., po deželi 90 v., 3. jabolka za mošt v Ljubljani 56 v., po deželi 46 v. Te cene se razumevajo za 1 kilogram zdravega za trg sposobnega blaga. Pri prodaji namiznih jabolk z močnimi odtiski, ali ki so črvi, pokvečena, glivasta ali ne popolnoma zrela, velja za jabolka za gospodinjstvo določena najvišja cena.

Prodaja moke za stranke. Strankam se bode prodajala moka od srede 8. avgusta do vštetega četrtega 16. avgusta. Na vsako izkaznico se dobi 1/2 kg pšenične moke za kuho kg po 66 vin. in 1/4 kg koruznega zdroba kg po 90 vin.

Razno.

* **Na kmetih je še dobro biti.** Du-najski „Arb.-Ztg.“ piše sodrug, ki je do-deljen na Gorenje Avstrijskem žetveni marš-kompaniji sledeče o življenju teh vojaških skupin: Ob štirih zjutraj se dvignemo iz perja, boljše rečeno iz slame; hitro oblečemo hlače in čevlje, potem koso v roko in nakosimo krmo. Ob sedmih je zajutrek. Obrišemo žlice, hitro zmolimo in kmet že razdeli delo. Ob devetih pride drugi za-jutrek. Meso, kruh, kislo mleko, kruha to-liko, da bi ga imel meščan dovolj za ves dan. Potem delamo do enajstih. Pride ko-silo: Meso, cmoki, ki so veliki kakor v mirnih časih, zelje ali solata, juha, kruh in seveda mošt, ki ga imamo sploh na razpo-lago ves dan brez omejitve. Potem robo-tamo do 3. popoldne. Ob treh dobimo ma-lico: Mleko ali kavo, meso, kruh. Ob 6. ali 7. nemo z delom in večerjamo: Juho, krofe ali potico, guljaž ali drugo meso, kavo ali mleko in seveda mošta, kolikor kdo poželi. Tukaj žive boljše, kakor so ži-veli delavci v mirnih časih po mestih. Pre-dolgi delavni čas in težko delo seveda povzročujeta, da se nihče ne zdebela, če-prav je hrana tako obilna in dobra. Ali z veseljem delamo, ker še vedno nam je boljše kakor na fronti ali v zaledju pri stražni kompaniji. Zaslužek je sledeči: Od kompanije dobi vsak mož dnevno po 3 K. Ta denar deponira kompanija pri občini in ga dobi vojak šele pri odhodu. Nekateri kmetje dajejo še po 2 ali 3 K tedenske napitnine. Če bi morali kmetje tudi na tak način zdržati kakor delavci po mestih, to bi debelo gledali. Doslej še ne poznajo bede in njih veliki dohodki jih napravljajo prevzetne. Ali nič ni večnega na svetu, tudi vojna ne.

* **K raziskovanju ptičjega leta po letalcih.** Po podatkih nekega kot letalskega častnika delavnega ornitologa je napravil nek francoski faunist sledeče poročilo: Divje race vidimo često v višini 1800 m, med tem ko nismo lastovice nikoli višje kot 700 metrov opazili; pribe smo v času povratka iz južnih krajev v višini 2150 m ugotovili. Let divjih rac se zelo jasno označuje v višini vsled enakomernosti v gibanju, po časovnem redu in po natančnosti v raz-mahu.

* **Električna rastlina.** V južnoameriški republiki Nicaragua je rastlina, ki ima po-sebne elektro-magnetične zmožnosti. Če ji odrežemo vejo, dobimo močen udarec, ki ga čutimo, kakor od močne električne bate-rije. V razdalji sedmih do osmih korakov vpliva rastlina na kompas. Oddaljevanje igle raste s približevanjem kompasa k rastlini. Če postavimo kompas med veje, se vrtila igla z veliko hitrostjo. Sicer pa elektro-magnetična moč rastline ni vedno enaka; ob dveh je najmočnejša, med tem ko po-noči skoro izgine.

* **Znamenit detektiv.** Po več kakor tridesetletnem službovanju je šel zdaj v Londonu v pokoj detektiv William Hester, prvi specialist za vohune in anarhiste. Bil je stalni spremljevalec ruskega carja, kadar je prestopil rusko mejo in tudi stalni spremljevalec rajnega angleškega kralja Edwarda VII. Zlasti veliko pozornost je vzbudil Hester, ko se mu je posrečilo iz-slediti in aretirati znanega francoskega anarhista Ravachela. Anarhisti so se ga silno bali, in ga opetovano poskusili umoriti, a Hester jim je bil vsem kos. Odkar je umrl kralj Edward se je Hester omejeval na iz-sledovanje vohunov, posebno nemških in je menda tudi v tem oziru imel velike uspehe.

* **Razprodano gledališče za predstavo v letu 1918.** V stockholmskem Södra gle-dališču se je uprizorila začetkom novega leta revuja Emila Norlanderja. Kako je ta avtor priljubljen, se je dokazalo s tem, da so bile vstopnice za njegovo novoletno revujo raz-

prodane že par mesecev poprej. Ali sedaj je Norlander potolkel sam svoj rekord, kajti kakor se poroča iz Stockholma, že sedaj so vsi prostori v parketu naprej naročeni za prvo izvedbo njegove novoletne revije za leto 1918. To je gledališni avtor, ki je kaj vreden!

* **Usoda Černovic.** Zanimivo je, kolikokrat so menjale zopet od naših čet osvojene Černovice v teku vojne svojega gospodarja. Prvikrat so prikorakali Rusi 4. sept. 1914 z godbo v Černovice, kjer so ostali le do 20. oktobra. Odšli so ta dan, a že 27. novembra so vnovič osvojili mesto. V drugič so ostali gospodarji Černovic do 17. februarja 1915. Sedaj so se morali umakniti za dlje časa. Na binkošno nedeljo 1916 pa je razglasil černoški policijski ravnatelj, da groze Rusi z obstreljevanjem mesta. V divjem begu so drveli ljudje na kolodvor. V mestu je ostal le majhen oddelek naših vojakov, ki se je umaknil ruski premoči šele 17. junija 1916. Od tega dne pa do sedanje osvojitve Černovic, ki je bila 3. avgusta, so zopet gospodarili Rusi v glavnem mestu Bukovine. Torej so sedaj Černovice tretjkrat osvobodene.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj, 6. avgusta. (Koresp. urad.)
Uradno se razglša:

VZHODNO BOJIŠČE.

Pri armadni skupini generalfeldmaršala von Mackensena mestoma živahen artiljerijski boj.

Rezultat s strani ententnega časopisja z veseljem pozdravljene romunsko-ruske ofenzive proti armadni fronti generalobrista nadvojvode Josipa očitno znatno ni izpolnil pričakovanja. Napadi sovražnikov v ozemlju Casinu so potekali tudi včeraj popolnoma brezuspešno ne glede na velike sovražne izgube.

V trideželnem kotu v smeri na Guro Humoro smo dosegli nadaljne uspehe. Honved in ogrski črnovojnik so vrgli sovražnika iz njegovih pozicij severozapadno Radavca in so vkorakali po hrabro odbitih močnih ruskih protisunkih v mesto. Na obeh straneh reke Sereta se bližamo meji. Jugovzhodno in severovzhodno Črno vic se sovražnik ljuto upira prodiranju zaveznikov. Ob Zbruču ruski delni napadi.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Sovražna artiljerija je raztegnila včeraj svoj ogenj z menjajočo silo na vso soško fronto od Tolmina do morja.

JUGOVZHODNO BOJIŠČE.

Ničesar novega.

Šef generalnega štaba.

* * *

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 6. avgusta. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

Veliki glavni stan.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armadna skupina prestol.
Ruprehta Bavarskega.

Na Flandrskem je ostalo ognjeno delovanje čez dan po večini neznatno, zvečer se je artiljerijski boj na nekaterih odsekih zvišal do velike ljutosti. Angleški močni delni napadi, ki so prevreli ponoči in davi na naše pozicije med cesto Ypern-Menin in Lysom, so bili povsod zavrnjeni. Na dobro znanem polju rup so izvršile naše napadalne čete uspešna podjetja. Številni vjetniki so bili pripeljani. Iz nekaterih izmed 25 pred našo fronto ležečih razstreljenih oklopnih vozov smo dobili več strojnih pušk.

Pri drugih armadah se je omejevalo bojno delovanje čez dan na razpršilni ogenj. Zvečer se je stopnjeval med kanalom Le Bassee in Scarpo, kakor tudi ob Cheminu des Dames. Praske na sprednjem polju so potekle ugodno za nas.

V zračnem boju je sestrelil poročnik Gontorman svojega 25 nasprotnika.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armadna skupina generalfeldmaršala princa Leopolda Bavarskega.
Armadna skupina generalobersta v. Böhm-Ermollija.

Vzdolž Zbruča krajevne praske. Med Dnjestrom in Zručem so se Rusi znova postavili na boj.

Armadna fronta generalobrista nadv. Jožefa.

Jugovzhodno Črno vic se sovražnik upira ob romunski meji. Naš napad se vrši. Mi stojimo ob Seretu in smo vzeli Radaves po ljutih bojih. Na obeh straneh Moldave in na vzhodnem bregu Bistrice je bilo ruskim zalednim četam iztrganih več višinskih pozicij. Ponovni napadi Romunov ob Casilului in ob Lesi severovzhodno doline Putne so se izjalovili z mnogimi izgubami.

Armadna fronta generalfeldmaršala von Mackensena.

Med gorovjem in Donavo je na nekaterih krajih bojno delovanje oživelo.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Neizpremenjeno.

Prvi generalni kvartirni mojster
v. Ludendorff.

F. BATJEL

Prej v Gorici.

Ljubljana, Stari trg 28

Moška in ženska dvokolesa

še s staro pnevmatiko

živalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke.

Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Mehanična delavnica na Starem trgu št. 11.

Mazilo za lase

varstvena znamka „Netopir“

napravi g. Ana Križaj v Spodnji Šiški številka 222 pri Ljubljani. Dobi se v Kolodvorski ulici 200 ali pa v trafiki pri farni cerkvi. V treh tednih prazstjo najlepši lasje. Steklenica po 4 in 5 K. Pošilja se tudi po pošti. Izborna sredstvo za rast las. — **Za gotovost se jamči. — Zadoštuje steklenica.** Spričevala na razpolago.

Najboljše nadomestilo za dragi in nezdravi ruski čaj in kavo nam daje novi iz domačih rastlin napravljeni aromatični, zdravi, okusni in

naravni želiščni jedilni čaj

kot nadomestilo za škodljivo kavo in ruski čaj. Najboljše pijača za zajutrak z rumom, citrino, mleko ter Sida-medenim praškom ali Sida-limonadnim praškom in tudi brez vsakršnega dodatka. Kdor nemara postati nervozen, naj pije sam in daje posebno otrokom želiščni jedilni čaj. — 1 zavoj (zadošča za 14 dni) stane 50 vinarjev. Dobi se v

prodajalnicah Konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

Konsumno društvo

za Ljubljano in okolico

r. z. z o. z.

v Ljubljani.

Pisarna: Ljubljana-Šiška, Kolodvorska ul. 56.

Osrednje skladišče: Kolodvorska ulica 56.

Prodajalne:

1. Ljubljana—Šiška, Kolodvorska ulica 56.
2. „ Sodne ulice 4.
3. „ Krakovski nasip 10.
4. „ Udmat, Bohoričeva ulica 12.
5. Vič—Glince, Tržaška cesta.
6. Vič—Rožna dolina 165.
7. Tržič na Gorenjskem.
8. Sava (okr. Jesenice) na Gorenjskem.
9. Jesenice na Gorenjskem.
10. Koroška Bela—Javornik.

Prodaja se le članom.

Pristopnina 1 K.

Delež 40 K.

V letu 1916-17 (od 1. julija 1916 do 30. junija 1917) se je oddalo blaga med zadruženike za 2.000.000 kron.

Zadruženikov (30. jun. 1917): 2500 rodbin.

Družbeno premoženje 1. junija 1917:

Rezervni zaklad	K 20.400.
Dispozicijski	K 11.750.
Bolniški	K 15.000.
Pogrebni	K 1.000.
Penzijski	K 6.000.
Deležni	K 60.000.

Omnibus - Notes

je z ozirom na sedanje čase, ko je ljudstvo vseh jezikov raztreseno križem vseh avstrijskih dežel, gotovo najbolj praktična beležnica za vojake in civiliste, ker vsebuje besednjak in kratke pogovore v šestih jezikih: nemškega, madjarskega, slovenskega, češkega, poljskega in italijanskega.

Omnibus - Notes

je tisti pripomoček, s katerim se bo zamo-gel takoj vsakdo sporazumeti z ljudmi gornjih jezikov.

Cena K 1.20. Preprodajalci 25% popusta. Naroča se edinole pri tvrdki J. Stoka, Trst, ulica Molin piccolo 19.

Dobiva se v vseh knjigarnah in papirnicah.

Občno konsumno društvo

v Zagorju ob S.
reg. zadr. z om. por.

Zadruga je najboljše aprovizacijsko mesto, ki preskrbljuje z vsemi potrebščinami svoje član-ne po na najugodnejših cenah.

Član konsumnega društva lahko postane vsakdo.

Vstopnina in delež sta razme-roma majhna.

Delež se lahko odplačuje v rokih.